

๑. ชื่อเรื่อง การปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสุขภาพเขตประเวศโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาครัฐ
สู่ความยั่งยืน

๒. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันสวนสาธารณะได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีพของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เมือง เนื่องจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเกิดการขยายตัวด้านที่อยู่อาศัยและการพาณิชย์เพิ่มขึ้น สภาพชุมชนเมืองมีความแออัด ส่งผลให้ประชาชนมีปัญหาความเคร่งเครียดของจิตใจจากการดำเนินชีวิตประจำวัน พื้นที่ส่วนใหญ่ในเมืองหนาแน่นไปด้วยอาคารและสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ทำให้พื้นที่ว่างลดน้อยลง ประชาชนจึงหันมาให้ความสนใจในการใช้สวนสาธารณะเพื่อใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย เป็นแหล่งเรียนรู้ และจัดกิจกรรมต่างๆ มากยิ่งขึ้น

กรุงเทพมหานคร ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างพื้นที่สีเขียวให้กับประชาชน โดยในแผนการพัฒนากทม. ๒๐ ปี ในประเด็นยุทธศาสตร์ ๒ มหานครสีเขียวสะดวกสบาย ประเด็นยุทธศาสตร์ย่อย ๒.๒ มีพื้นที่สวนสาธารณะ พื้นที่สีเขียวกระจายทั่วทุกพื้นที่ ได้กำหนดให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีสภาพแวดล้อมที่ตีร่นด้วยแมกไม้สีเขียวหนาแน่น โดยมีการปรับปรุงและสร้างสวนสาธารณะเพิ่มขึ้น และในอนาคตประชาชนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครจะได้ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและมีจิตสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้กำหนดเป็นนโยบายเป็นภารกิจหลักนำไปสู่การปฏิบัติ นโยบายการเพิ่มพื้นที่สีเขียวเป็นนโยบายหนึ่งที่มีเป้าประสงค์ เพื่อให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความสะอาด เป็นระเบียบ สวยงามและร่มรื่น มลพิษที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพประชาชนลดลง และสิ่งแวดล้อมของเมืองได้รับการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลสู่ความยั่งยืน

สำนักงานเขตประเวศ ตระหนักถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อการอยู่อาศัยในชุมชนเมือง จึงได้ดำเนินการขออนุญาตใช้พื้นที่ว่างใต้ทางต่างระดับบางนา-บางปะอิน ถนนอ่อนนุช เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นที่ดินในความรับผิดชอบของแขวงทางกรุงเทพ เพื่อปรับปรุงเป็นสวนสาธารณะและลานกีฬา ใช้ชื่อว่า “สวนสุขภาพเขตประเวศ” ขนาดพื้นที่ ๑๕ ไร่ เปิดให้ประชาชนใช้บริการมากกว่า ๑๕ ปี โดยไม่คิดค่าบริการ มีการแบ่งพื้นที่สำหรับใช้ประโยชน์ด้านการพักผ่อนหย่อนใจและการนันทนาการ ประกอบด้วย สวนสาธารณะ, สนามเด็กเล่น, ลู่วิ่งสำหรับออกกำลังกาย, สนามตะกร้อ, สนามบาสเกตบอล, สนามวอลเลย์บอล, สนามเปตอง และพื้นที่ว่างสำหรับจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การเต้นแอโรบิค ฯลฯ โดยฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะรับผิดชอบดูแลในส่วนของสวนสาธารณะ และฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม ดูแลในส่วนของลานกีฬา ซึ่งได้รับความสนใจจากประชาชนเข้าใช้บริการจำนวนมาก ปัจจุบันสวนสุขภาพเขตประเวศ เกิดความทรุดโทรมอันเนื่องมาจากสาเหตุจากสภาพเดิมของพื้นที่ก่อนปรับปรุงเป็นสวนสาธารณะ พื้นที่บริเวณสวนสุขภาพเขตประเวศ เดิมเป็นลานปูนสำหรับตากข้าวเปลือกของโรงสีข้าวเดิม อยู่บริเวณริมคลองประเวศบุรีรมย์ เมื่อกรมทางหลวงมีโครงการสร้างทางพิเศษบางนา-บางปะอิน จึงได้ทำการเวนคืนที่ดินบริเวณดังกล่าวแล้วถมดินทับลานปูนโดยไม่ได้ทุบลานปูนเดิมออก ส่งผลให้การระบายน้ำในพื้นที่ไม่ดีเท่าที่ควร ประกอบกับในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เกิดปัญหาน้ำท่วม ทำให้พื้นที่บางส่วนทรุดตัว ซึ่งได้แก้ปัญหาด้วยการใช้เศษวัสดุเศษขยะถมที่บริเวณดังกล่าว อีกทั้งสาเหตุจากการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ภายในสวนสุขภาพเขตประเวศ นอกจากเปิดเป็นสวนสาธารณะและลานกีฬาให้ประชาชนได้มาพักผ่อนหย่อนใจและ

ออกกำลังกาย พื้นที่บางส่วนยังใช้เป็นสำนักงานย่อย (ภาคสนาม) ในการปฏิบัติงาน และเป็นที่จอดรถของฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ สำนักงานเขตประเวศ ทำให้มีรถผ่านเข้า-ออก ตลอดวัน ส่งผลให้ถนนภายในสวนชำรุดเสียหาย

ผู้จัดทำรายงานในฐานะที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลสวนสุขภาพเขตประเวศ จึงเสนอแนวทางการปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสุขภาพเขตประเวศให้มีความสมบูรณ์ ร่มรื่น สวยงาม อย่างยั่งยืนและพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยการจัดพื้นที่เป็นแหล่งศึกษาการผลิตพืช แหล่งศึกษาพันธุ์ไม้ภายในสวนสวนสมุนไพร การใช้สถานที่ในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ร่วมกัน และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการและผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่ใกล้เคียง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ เช่น การแสดงความคิดเห็นให้รูปแบบสวนที่ต้องการเพื่อวางแผนปรับปรุงให้เหมาะสมตรงตามความต้องการของประชาชน สร้างความรู้สึกรักความเป็นเจ้าของและการร่วมกันดูแลรักษาสวนสุขภาพเขตประเวศ ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ร่มรื่น สวยงาม อย่างยั่งยืน

๓. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อปรับปรุงพื้นที่สวนสุขภาพเขตประเวศให้กลับมาร่มรื่น สวยงาม อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์
๒. เพื่อปรับปรุงสวนสุขภาพเขตประเวศให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ
๓. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมกันดูแลสวนสุขภาพเขตประเวศให้มีความยั่งยืน

๔. เป้าหมาย

๑. ดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสุขภาพเขตประเวศ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙
๒. สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดูแลสวนสุขภาพเขตประเวศ

๕. ความรู้ที่นำมาใช้ในการจัดทำรายงานฯ

๑. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

SWOT Analysis เป็นการวิเคราะห์สภาพองค์กร หรือหน่วยงานในปัจจุบัน เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย หรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต SWOT เป็นตัวย่อที่มีความหมายดังนี้

๑. Strengths - จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ
๒. Weaknesses - จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ
๓. Opportunities - โอกาสที่จะดำเนินการได้
๔. Threats - อุปสรรค ข้อจำกัด หรือปัจจัยที่คุกคามการดำเนินงานขององค์กร

หลักการสำคัญของ SWOT ก็คือการวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ ๒ ด้าน คือ สภาพการณ์ภายในและสภาพการณ์ภายนอก การวิเคราะห์ SWOT จึงเรียกได้ว่าเป็นการวิเคราะห์สภาพการณ์ (Situation Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กร ทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีต่อองค์กร และจุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถด้านต่าง ๆ ที่องค์กรมีอยู่

ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ SWOT นี้จะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ เพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนาไปในทางที่เหมาะสม

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสวนสุขภาพเขตประเวศ โดยใช้เครื่องมือ 7 S ในการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และ PEST ในการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

วิเคราะห์ปัจจัยภายใน	
จุดแข็ง (Strength) - บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการจัดการด้านสวนสาธารณะ - สามารถจัดหาวัสดุในการดำเนินการได้ - ที่ตั้งของสวนสุขภาพมีความเหมาะสม เนื่องจากอยู่ใกล้แหล่งน้ำ แหล่งชุมชน และการคมนาคมสะดวก - การพัฒนาสวนสุขภาพเขตประเวศ สอดคล้องกับนโยบายมหานครสีเขียวของผู้บริหารกรุงเทพมหานคร	จุดอ่อน (Weakness) - จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอในการดูแลบำรุงรักษาสวนสาธารณะ - สภาพพื้นที่ของสวนสุขภาพเขตประเวศ เป็นที่ลุ่ม มีน้ำขัง
วิเคราะห์ปัจจัยภายนอก	
โอกาส (Opportunity) - สถานประกอบการในพื้นที่ใกล้เคียงให้การสนับสนุนการดำเนินงานของสวนสุขภาพเขตประเวศ - กรมทางหลวง ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่สวนสุขภาพเขตประเวศ ให้การสนับสนุนนโยบายเพิ่มพื้นที่สีเขียวของ กทม. จึงอนุญาตให้ใช้พื้นที่ดังกล่าวในการสร้างสวนสาธารณะ - ประชาชนในพื้นที่ให้ความสนใจในการเข้าใช้บริการสวนสุขภาพเขตประเวศเนื่องจากมีกิจกรรมหลากหลายให้เลือก	อุปสรรค (Threats) - กรมทางหลวงซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่อาจขอคืนพื้นที่สวนสุขภาพ เพื่อใช้ประโยชน์ตามนโยบายของกรมทางหลวง - งบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานปรับปรุงภูมิทัศน์จากกรุงเทพมหานคร - ประชาชนที่มาใช้บริการไม่ให้ความร่วมมือในการดูแลรักษาสวนสุขภาพเขตประเวศ

ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ทำให้ได้กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy) คือ เมื่อบุคลากรของสำนักงานเขตประเวศมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอกับการดูแลบำรุงรักษาสวน จึงเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ เช่น การแสดงความคิดเห็นให้รูปแบบสวนที่ต้องการเพื่อวางแผนปรับปรุงให้เหมาะสมตรงตามความต้องการของประชาชน การให้กลุ่มต่างๆ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์ สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและการร่วมกันดูแลรักษาสวนสุขภาพเขตประเวศ ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย รมรื่น สวยงาม อย่างยั่งยืน

๒. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับสวนสาธารณะ

เอ็ดมุนด์ วีสมหมาย (๒๕๒๗) อธิบายการวางผังรูปแบบต่างๆของสวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจนั้น จำเป็นต้องทราบถึงหลักการต่างๆที่จำเป็นต่อการออกแบบ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑. ออกแบบทุกอย่างให้มีจุดมุ่งหมาย (Everything Must Have a Purpose)

การออกแบบสถานที่แต่ละแห่งจะเห็นว่ามิวัตุประสงค์ที่หลากหลายแตกต่างกันไป การพิจารณาเริ่มแรกในการออกแบบ ควรวิเคราะห์พื้นที่ที่จะจัดสร้าง และควรทำความเข้าใจเสียก่อนว่าสภาพพื้นที่เป็นอย่างไร และองค์ประกอบต่างๆที่จะจัดให้มีขึ้นมีอะไรบ้าง แล้วรวบรวมข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในการออกแบบ โดยคำนึงถึง

๑.๑ ความสัมพันธ์ระหว่างสวนสาธารณะและสิ่งแวดล้อม (Park to Surroundings)

มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะเน้นการออกแบบบริเวณสวนสาธารณะ ให้ได้ตำแหน่งที่เหมาะสม ไม่เป็นสาเหตุของปัญหาต่างๆ แก่พื้นที่รอบด้าน เช่น การจัดสวนบริเวณเนินเขานั้นต้องไม่เป็นสาเหตุให้น้ำท่วมบริเวณหุบเขาข้างล่าง ตำแหน่งพื้นที่สวนสาธารณะไม่เป็นสาเหตุต่อการจราจรติดขัดในเมืองนั้นๆ เป็นต้น ในขณะที่สิ่งแวดล้อมโดยรอบ เป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ให้สมบูรณ์ขึ้น เช่น พื้นที่โดยรอบมีความสงบ ร่มรื่น สะอาด สามารถเสริมสร้างบรรยากาศในการเข้าไปใช้บริการมากขึ้น ดังนั้นในการจัดสร้างสวนสาธารณะ ควรให้เป็นสถานที่ที่ก่อประโยชน์แก่พื้นที่โดยรอบให้มากที่สุด

๑.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งของพื้นที่ที่ใช้กับสภาพพื้นที่เดิม (Use Areas to Site) ควรใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ คุ่มค่าที่สุด ดังนั้นทุกๆ มุมของพื้นที่ควรใช้ประโยชน์ทั้งหมด ไม่จำเป็นต้องใช้ในรูปแบบของพื้นที่กิจกรรม แต่อาจปลูกพรรณไม้ต่างๆ เพื่อสร้างทัศนียภาพ หรือสำหรับนั่งพักผ่อนเพื่อชมทิวทัศน์ และในบางครั้งจำเป็นต้องคงสภาพเดิมของพื้นที่ไว้ เพื่อรักษาความเป็นธรรมชาติที่สำคัญเอาไว้ การกำหนดตำแหน่งของกิจกรรมต่างๆ ต้องอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และเข้ากันได้กับประโยชน์ใช้สอย โดยอาจจะต้องคำนึงถึง

๑.๒.๑ ความลาดชันของพื้นที่ที่เหมาะสมกับลักษณะกิจกรรมแต่ละชนิด เช่น สนามเทนนิส พื้นที่ควรมีความราบในระดับเดียวกัน การเล่นสเก็ตล้อเลื่อน ควรเป็นพื้นที่ที่มีความลาดเอียง เป็นต้น

๑.๒.๒ คุณสมบัติของดินถ้าจะปลูกสร้างอาคารควรรับน้ำหนักได้ดี ถ้าจะปลูกพืชควรเลือกดินที่มีคุณภาพดี

๑.๒.๓ พืชพรรณต่างๆ ที่มีอยู่เดิม สามารถนำมาใช้ประกอบในการตกแต่งสวนโดยไม่ต้องตัดทิ้งหรือไม่

๑.๒.๔ แหล่งน้ำมีเพียงพอสำหรับการบำรุงรักษาสวนหรือไม่

๑.๒.๕ การสัญจรในการเข้าถึงพื้นที่ ด้านไหนง่ายต่อการเข้าถึงหรือปลอดภัย

๑.๒.๖ ทิศทางของแสงแดดและลม แสงแดดและลมมีปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่อย่างไร

๑.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ใช้ประโยชน์ (Use Areas to Use Areas) ในการกำหนดตำแหน่งต่างๆของกิจกรรม ควรจัดกลุ่มให้กิจกรรมที่มีลักษณะคล้ายกันอยู่รวมกัน เช่น กิจกรรมพายเรือ เดินเล่นและนั่งเล่น มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ส่วนสนามเทนนิส บาสเกตบอลและแฮนด์บอลนั้นจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพราะส่งเสียงดังและต้องออกกำลังมาก เป็นต้น โดยปกติถ้าลักษณะพื้นที่กิจกรรมมีความขัดแย้งกันควรแยกจากกันโดยเด็ดขาด แต่บางครั้งอาจจำเป็นต้องอยู่ใกล้กัน เช่น

- สนามหญ้ากับบริเวณปิกนิกซึ่งไม่เหมาะสม เนื่องจากทำให้สนามหญ้าเลอะเทอะได้ แต่สนามหญ้าเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยสร้างบรรยากาศให้กับบริเวณปิกนิก เพิ่มความสวยงามสดชื่นขึ้น

- ลานจอดรถกับเวทีกลางแจ้ง ลานจอดรถสร้างเสียงดังรบกวน แต่จำเป็นต้องอยู่ใกล้กันเพื่อช่วยในการอำนวยความสะดวก เป็นต้น

๑.๔ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งก่อสร้างและพื้นที่ใช้ประโยชน์อื่นๆ (Major Structure to Use Areas) ก่อนการวางผังสร้างอาคารต่างๆ ต้องคิดถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวอาคารและพื้นที่รอบๆ เช่น ให้การเข้า-ออกห้องต่างๆ และพื้นที่รอบนอกให้สัมพันธ์กัน ไม่ใช่เข้าทางเข้าโรงยิมต้องเดินผ่านกลางสนามฟุตบอล หรือเด็กๆ จะไปยังสนามเด็กเล่นไม่ควรผ่านบริเวณที่จอดรถ เป็นต้น

๑.๕ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งก่อสร้างต่างๆ (Minor Structure to Minor Structure) สวนสาธารณะมีพื้นที่หลายแห่งที่ต่อเนื่องกันและอยู่ยาก ทำให้ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ต่อกันด้วย เช่น ตำแหน่งของถังขยะควรกระจายโดยรอบพื้นที่ โดยเฉพาะบริเวณที่มีผู้ใช้กิจกรรมมาก ตำแหน่งของศาลาแต่ละจุดไม่ควรห่างกันมากเกินไป เป็นต้น การหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ เป็นจุดมุ่งหมายประการหนึ่งในการออกแบบ จากข้อมูลนี้ ทำให้ทราบว่าทุกๆ จุดของการออกแบบต้องทำขึ้นเพื่อเหตุผลที่เป็นไปได้ และเหมาะสม

๒. การออกแบบต้องทำเพื่อประชาชน (Design Must be for People)

โดยการออกแบบควรคำนึงถึงความสมดุลระหว่างความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจของผู้ใช้ (Impersonal and Person) การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในสวนสาธารณะ ต้องสนองความต้องการของคนแต่ละประเภท เช่น วัยรุ่น คนชรา วัยผู้ใหญ่ เนื่องจากแต่ละวัยมีความต้องการที่แตกต่างกัน ถ้าต้องการให้ได้ข้อมูลจริงควรทำ แบบสอบถาม หาข้อมูลด้านความต้องการในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ เพื่อที่จะได้กำหนดตำแหน่ง และขนาดของสถานที่ต่างๆ ในพื้นที่ให้เหมาะสม ทุกอย่างที่ออกแบบต้องเล็งเห็นแล้วว่า จะให้ได้ผลเป็นที่พึงพอใจแก่ผู้ใช้ และเป็นบรรทัดฐานของการพัฒนาจิตใจด้วย

๓. การออกแบบให้ใช้ได้ดีและสวยงาม (Both Function and Aesthetics Must be Satisfied)

การออกแบบสวนสาธารณะให้มีคุณภาพดีนั้น นอกจากความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ ควบคู่ไปกับความสวยงามแล้ว ควรคำนึงถึงความสมดุลระหว่างค่าเงิน และคุณค่าของมนุษย์ (Balance of Dollars and Human Values) ซึ่งหมายถึงการสร้างความปลอดภัยให้กับผู้ใช้บริการในพื้นที่นั่นเอง

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้จัดทำรายงานมีความเห็นว่า สวนสุขภาพเขตประเวศ ยังแบ่งสัดส่วนพื้นที่ในการใช้ประโยชน์ไม่เหมาะสม แต่เนื่องจากสวนสุขภาพเขตประเวศเป็นสวนเก่า ซึ่งได้แบ่งพื้นที่จัดกิจกรรมต่างๆ ไว้แล้ว การจัดพื้นที่ใหม่อาจทำได้ยาก จึงควรจัดหาอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัยเพิ่มเติม เช่น สนามเด็กเล่น อยู่ใกล้กับ สนามตะกร้อ และสนามวอลเลย์บอล ซึ่งลูกตะกร้อและลูกวอลเลย์บอลอาจกระดอนมาถูกเด็กๆ บาดเจ็บได้ ควรสร้างแผงกั้นลูกบอลเพื่อความปลอดภัย

๓. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ถนอม ม่วงกลม ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าปัญหา สาเหตุของปัญหา ความต้องการของประชาชนร่วมตัดสินใจในการเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหา ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้น ในการดำเนินงานการพัฒนาและร่วมในการประเมินผลด้วย

ณรงค์ ขงทุมมินทร์ (๒๕๕๑) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การร่วมกันพัฒนาให้เกิดความเจริญ ด้วยความสมัครใจโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้นการร่วมกันแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาสวนสาธารณะจึงเป็นการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนา

United Nation ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นกระบวนการเกี่ยวกับการกระทำ และเกี่ยวข้องกับมวลชนในระดับต่างๆ ดังนี้ ประการแรกในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งตัดสินใจเกี่ยวกับจุดประสงค์ทางสังคมและการจัดสรรทรัพยากร และประการที่สองในการกระทำโดยสมัครใจต่อกิจกรรมและโครงการ และยังเน้นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีความหมายครอบคลุมถึง

๑. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนา
๒. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการปฏิบัติตามโครงการ
๓. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตลอดกระบวนการพัฒนา

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมายโดยรวมเพื่อที่จะให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและ ได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน ซึ่งเป้าหมายของกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ก็คือทำให้ข้อมูลต่อสาธารณชน และให้สาธารณชนแสดงความคิดเห็นต่อโครงการที่น่าเสนอหรือนโยบายรัฐและมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดสำหรับทุกคน การมีส่วนร่วมของประชาชนยังจัดเป็นรูปแบบหนึ่งของแนวความคิดในการกระจายอำนาจจากส่วนกลางมาสู่ส่วนท้องถิ่น เพราะประชาชนในท้องถิ่น คือ ผู้ที่รู้ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นตนเองดีกว่าผู้อื่น การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นการเปิดกว้างในความคิดเห็นโดยการสื่อสารสองทางในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน ซึ่งในแต่ละประเด็นนั้นไม่สามารถใช้เกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งมาตัดสินใจได้เหมือนกัน เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนมี ๓ ประการคือ

๑. ต้องมีอิสรภาพ หมายถึง ประชาชนมีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ การถูกบังคับให้ร่วมไม่ว่าจะในรูปแบบใดไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม
๒. ต้องมีความเสมอภาค ประชาชนที่เข้าร่วมในกิจกรรมใดจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ

๓. ต้องมีความสามารถ ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นๆ หมายความว่า ในบางกิจกรรมแม้จะกำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอภาค แต่กิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ มิเช่นนั้นต้องเสริมสร้างความสามารถของประชาชนให้มีความสามารถเข้าร่วมได้

ส่วนองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมมี ๓ ด้าน คือ

๑. ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายชัดเจน การให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่งๆ จะต้อง มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไรผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจดีกว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

๒. ต้องมีกิจกรรมเป้าหมายการให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไรเพื่อที่ประชาชนจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

๓. ต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย การให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมจะต้องระบุกลุ่มเป้าหมายอย่างไรก็ตามโดยทั่วไปกลุ่มบุคคลเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรม และวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วโดยพื้นฐาน

การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) จึงเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้ง การจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมถึงลดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคมทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เป็นการสร้างฉันทามติ และทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งช่วยลดความเสี่ยงการเผชิญหน้าใน “กรณีที่ย่ำแย่ที่สุด” ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม และช่วยให้ทราบความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน รวมทั้งเป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน (วันชัย วัฒนศัพท์, ผู้แปล, ๒๕๔๓)

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้จัดทำรายงานมีความเห็นว่า ควรสร้างการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสุขภาพเขตประเวศระหว่างภาครัฐและประชาชน เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพปัญหา การวางแผนปรับปรุงสวนสุขภาพเขตประเวศให้เหมาะสมตรงตามความต้องการของประชาชน การให้กลุ่มต่างๆ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์ สร้างความรู้สึกความเป็นเจ้าของ และการกำหนดแนวทางในการร่วมกันดูแลรักษาสวนสุขภาพเขตประเวศ ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ร่มรื่น สวยงาม อย่างยั่งยืน

๔. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย

เครือข่าย (Network) คือ การเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่าย ด้วยความเป็นอิสระ เท่าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกันมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลหรือองค์กรที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องต้องกัน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมเฉพาะกิจตามความจำเป็น เมื่อภารกิจบรรลุเป้าหมายแล้ว เครือข่ายอาจยุบสลายไป แต่ถ้ามีความจำเป็นหรือมีภารกิจใหม่ อาจกลับมารวมตัวกันได้ใหม่ หรือจะเป็นเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระยะยาวก็ได้ การรวมตัวเป็นเครือข่ายในลักษณะการแลกเปลี่ยนต้องสกัดเอาส่วนดีหรือจุดแข็งของแต่ละฝ่ายมาเรียนรู้ และสนับสนุนกันและกัน เป็นการผนึกกำลัง (synergy) ในลักษณะที่มากกว่า $๑+๑=๒$ แต่ต้องเป็น $๑+๑>๒$ เรียกว่าเป็น “พลังทวีคูณ” ผลลัพธ์ที่ได้จากการทำงานเป็นเครือข่ายต้องดี กว่าผลรวมที่เกิดจากการปล่อยให้ต่างคนต่างทำแล้วนำ

ผลลัพธ์ของแต่ละคนมารวมกัน ดังนั้นการสร้างให้เกิดเป็นความสัมพันธ์แบบเครือข่าย จึงต้องมีการเชื่อมโยงกลุ่มของคนหรือองค์กรต่างๆ ให้สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารร่วมกัน มีการรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างกัน กำหนดกลไกสร้างระบบจูงใจ จัดหาทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ ให้ความช่วยเหลือและช่วยแก้ปัญหา และมีการจัดกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จึงจะเกิดความสำเร็จและรักษาความสำเร็จของเครือข่ายไว้ได้ (พัทตร์พิมล เนียวกุล, ๒๕๕๗)

แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายได้รับความนิยมทั้งในภาคธุรกิจและในการทำงานเชิงพัฒนาสังคม ซึ่งในโลกธุรกิจนั้น แนวความคิดเรื่องเครือข่ายได้เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ โดยเริ่มจากธุรกิจของการจัดหางานทำ และการสรรหาบุคคล สำหรับในทางสังคมวิทยาเครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างหนึ่งที่แตกต่างไปจากกลุ่ม โดยกลุ่มทางสังคมจะมีขอบเขตชัดเจนว่าใครเป็นสมาชิกมีความเป็นรูปธรรม มองเห็นได้ และมีโครงสร้างทางสังคมในระดับหนึ่ง แต่เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่มีขอบเขต การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่ายอาจจะมองเห็นหรือมองไม่เห็นเป็นรูปแบบก็ได้ ซึ่งการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายที่เห็นเป็นรูปธรรม มี ๓ ลักษณะ คือ เครือข่ายการแลกเปลี่ยน เครือข่ายการติดต่อสื่อสาร และเครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน เครือข่ายไม่มีโครงสร้างแน่นอนตายตัว อาจมีการออกแบบโครงสร้างขึ้นมาทำหน้าที่สานความสัมพันธ์ระหว่างคน กลุ่มองค์กร ให้ต่อเนื่อง แต่ในเครือข่ายไม่มีใครบังคับให้ใครทำอะไรได้ แต่ละคนหรือกลุ่มองค์กรต่างก็เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายได้ (ศิวิพร ยศตรา, ๒๕๕๗)

องค์ประกอบของเครือข่าย ประกอบด้วย

๑. การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception)
๒. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision)
๓. มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual Benefits/Interests)
๔. การมีส่วนร่วม (Participation)
๕. การเสริมสร้างกันและกัน (Complementary Relationship)
๖. การพึ่งพิงกัน (Interdependence)
๗. มีการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction)

เงื่อนไขสำคัญของเครือข่าย คือ จะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์ สื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างสมาชิก อาจมีผู้ประสานงานซึ่งเป็นบุคคลหรือกลุ่มประสานงาน ซึ่งดำเนินกิจกรรมการประสาน แต่ไม่ใช่ผู้ดำเนินการแทนสมาชิกเครือข่ายในทุกเรื่อง และกิจกรรมสำคัญที่ทุกเครือข่ายควรทำร่วมกัน คือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ แล้วพัฒนาไปสู่การวางแผนร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน ทำให้ด้านหนึ่งหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อน อีกด้านหนึ่งทำให้กิจกรรมนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะเป็นการประสานพลัง เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการรณรงค์เรื่องต่างๆ ถ้าทำเป็นเครือข่ายจะได้ผลมากกว่าโดยทั่วไปแล้วเครือข่ายอาจเป็นเครือข่ายแบบผสมผสานระหว่างสมาชิกที่แตกต่างกันในสถานภาพ เช่น เป็นผู้นำชุมชน ข้าราชการ นักธุรกิจ นักวิชาการ แต่เมื่อทุกคนมีเป้าหมายร่วมกันก็สามารถเป็นเครือข่ายได้

แนวทางในการสร้างเครือข่ายตามแนวคิดของ Starkey

๑. เชิญองค์กร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มาร่วมประชุม โดยมีหัวข้อการประชุมเกี่ยวกับผลประโยชน์ร่วมหรือเป้าประสงค์ที่เกี่ยวข้องกัน มอบหน้าที่ในการบริหารจัดการการประชุมให้กับบรรดาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันรับผิดชอบ การหาข้อตกลงร่วมกันในกิจกรรมที่เป็นผลประโยชน์ร่วมดังกล่าว

๒. กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเครือข่าย ทิศทาง กิจกรรมหลัก และคุณสมบัติของสมาชิกให้ชัดเจน โดยให้สมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนด เพื่อป้องกันการครอบงำจากบางกลุ่ม และควรทบทวนเป็นระยะๆ เพื่อปรับให้เหมาะสมกับสภาพสังคม และความต้องการของสมาชิก

๓. จัดตั้งกลุ่มแกนนำของเครือข่ายที่ปวารณาตัวเข้ามาทำหน้าที่ประสานงาน จัดการ และสนับสนุนการทำงานของสมาชิก ทั้งนี้จะต้องมีการหมุนเวียนเปลี่ยนกลุ่มแกนนำเครือข่ายเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของสมาชิกทุกคนและป้องกันการผูกขาดอำนาจ

๔. เปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การเลือกกิจกรรมและวิธีการทำงานของเครือข่ายในลักษณะประชาธิปไตย เพราะความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและความผูกพันเหนียวแน่นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของเครือข่าย

๕. เครือข่ายต้องมีวิธีการจัดหาและจัดการทรัพยากร เพื่อความมีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนกิจการของเครือข่าย และความสามารถในการพึ่งตนเอง ทรัพยากรนี้ไม่ได้หมายถึงเงินทุนเท่านั้น แต่ยังหมายความรวมถึงคุณภาพของสมาชิก วิธีการจัดการแบบมีส่วนร่วม เทคโนโลยีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

๖. ทำให้เครือข่ายมีสถานภาพถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้เครือข่ายและผู้นำเครือข่ายได้รับการสนับสนุนและความไว้วางใจจากสมาชิกเครือข่าย อีกทั้งยังได้สามารถดำเนินงานได้กว้างขวางอาจมีข้อสัญลักษณ์ของเครือข่าย เพื่อให้เป็นที่จดจำได้ง่าย และอาจส่งข่าวสารไปให้กับบุคคลเป้าหมายที่สามารถให้การรับรองเครือข่ายได้

๗. สนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายกับเครือข่ายทั้งทางแนวนอนและแนวตั้ง หรือในภูมิภาคต่างระดับกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้มากขึ้น การเชื่อมเครือข่ายทำได้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ด้วยการมีกิจกรรมร่วมกันหรือเป็นตัวแทนร่วมกันในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง และการร่วมกันประสานงานต่างๆ เป็นต้น

๘. มีการติดตามและประเมินผลสม่ำเสมอและถี่ถ้วน โดยดูความสอดคล้องของแผนการทำงานกับวัตถุประสงค์ ความก้าวหน้าและความสำเร็จของเครือข่ายในแต่ละระยะ ทั้งนี้ควรให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดวิธีและเครื่องชี้วัดประสิทธิภาพของกิจกรรมเครือข่าย และร่วมเรียนรู้ตลอดกระบวนการติดตามและประเมินผล

๙. การจัดหลักสูตรการฝึกอบรมด้านการจัดการเครือข่ายให้กับองค์กรและผู้นำเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ

๑๐. การเชื่อมโยงภายในเครือข่ายจะมีประสิทธิภาพ ถ้าเครือข่ายมีวัตถุประสงค์ที่ดี และเหมาะสม เอื้อให้เกิดความเคลื่อนไหวของกิจกรรม ความเข้มแข็งของสมาชิก มีกระจายอำนาจ ให้กับสมาชิกทุกคนที่ได้รับประโยชน์ ส่งผลให้การดำเนินงานของเครือข่ายมีความยั่งยืนได้ในที่สุด

ประโยชน์ของการสร้างเครือข่าย (Network)

๑. ช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ และอื่นๆ
๒. ช่วยลดการทำงานและการใช้ทรัพยากรสิ้นเปลือง
๓. ช่วยให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้น นำไปสู่การทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย
๔. ช่วยให้ความต้องการของประชาชนได้รับการตอบสนอง
๕. ช่วยชี้ให้เห็นปัญหาและประเด็นการพัฒนาที่ซับซ้อนและท่วมทับ
๖. ช่วยเชื่อมหน่วยงานวิชาการและแหล่งทุนกับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ
๗. ทำให้คนและองค์กรได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน ได้รับกำลังใจ การจูงใจ และการยอมรับ

การยอมรับ

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้จัดทำรายงานมีความเห็นว่า ควรมีการสร้างเครือข่ายผู้ใช้ สวนสุขภาพเขตประเวศ เพื่อเชื่อมโยงกลุ่มประชาชนที่ใช้บริการภายในสวนและหน่วยงานภาครัฐ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ร่วมกันดูแลบำรุงรักษาสวนสุขภาพเขตประเวศ ให้มีความสมบูรณ์ สวยงาม อย่างยั่งยืน

๖. กรอบแนวทางการดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสุขภาพเขตประเวศ ผู้จัดทำรายงานได้นำ ทฤษฎี PDCA หรือวงจรเดมมิง (Deming Cycle) ของ W.Edwards Deming ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการบริหารองค์การให้มีคุณภาพมาประยุกต์ใช้ในแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๑. P : Plan วางแผนการดำเนินงาน

๑.๑ สํารวจสภาพแวดล้อมภายในสวนสุขภาพพร้อมกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ สำนักงานเขตประเวศ, ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตประเวศ และสำนักงานบำรุงทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง กรมทางหลวง

๑.๒ วางแผนการดำเนินงาน (Action Plan) โดยกำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินงาน กำหนดสิ่งที่ต้องดำเนินการ กำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการ ดังนี้

ลำดับ	การดำเนินงาน	ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙						ผู้รับผิดชอบ
		เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
Plan : วางแผนการดำเนินงาน								
๑	สำรวจและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในสวนสุขภาพเขตประเวศ							- ฝ่ายรักษาฯ และฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ สำนักงานเขตประเวศ - กรมทางหลวง
๒	กำหนดแผนการดำเนินงาน							- ฝ่ายรักษาฯ สำนักงานเขตประเวศ

ลำดับ	การดำเนินงาน	ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙						ผู้รับผิดชอบ
		เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
Do : ดำเนินการตามแผน								
๓	จัดทำโครงการเสนอขอ อนุมัติเห็นชอบในการขอ ปรับปรุงภูมิทัศน์สวน สุขภาพเขตประเวศ							- ฝ่ายรักษาฯ สำนักงานเขตประเวศ
๔	แต่งตั้งคณะกรรมการและ คณะทำงานดำเนินการ ปรับปรุงภูมิทัศน์สวน สุขภาพเขตประเวศ							- สำนักงานเขตประเวศ - กรมทางหลวง - ชมรมผู้สูงอายุ - ชมรมกล้วยหอมใหญ่ (เพาะกาย) - ชมรมตะกร้อ - ชมรมแอโรบิก - ชมรมนักวิ่ง - ชมรมบาสเกตบอล - ชมรมวอลเลย์บอล
๕	จัดประชุมเพื่อหาแนวทาง ในการปรับปรุงและการ บริหารสวนสุขภาพเขต ประเวศสู่ความยั่งยืน อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง							- คณะกรรมการและ คณะทำงานฯ
๖	สำรวจความคิดเห็นของ ประชาชนในการปรับปรุง ภูมิทัศน์สวนสุขภาพเขต ประเวศ							- คณะกรรมการและ คณะทำงานฯ
๗	รวบรวมและวิเคราะห์ ข้อมูลจากการสำรวจความ คิดเห็น							- คณะกรรมการและ คณะทำงานฯ
๘	นำผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากการสำรวจความ คิดเห็นไปจัดทำโครงการ ปรับปรุงภูมิทัศน์สวน สุขภาพเขตประเวศ เพื่อ เสนอขออนุมัติโครงการ และขอจัดสรรงบประมาณ ในการดำเนินการ							- คณะกรรมการและ คณะทำงานฯ

ลำดับ	การดำเนินงาน	ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙						ผู้รับผิดชอบ
		เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
๙	แต่งตั้งคณะกรรมการสวนสุขภาพเขตประเวศ เพื่อร่วมกันดูแลบำรุงรักษาสวนสุขภาพเขตประเวศ							- คณะกรรมการและคณะทำงานฯ
๑๐	จัดประชุมคณะกรรมการสวนสุขภาพเขตประเวศ อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง							- สำนักงานเขตประเวศ - กรมทางหลวง - ชมรมผู้สูงอายุ - ชมรมกล้วยหอมใหญ่ (เพาะกาย) - ชมรมตะกร้อ - ชมรมแอโรบิก - ชมรมนักวิ่ง - ชมรมบาสเกตบอล - ชมรมวอลเลย์บอล
๑๑	ดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสุขภาพเขตประเวศ และกำหนดวิธีการดูแลบำรุงรักษาสวนร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน							- คณะกรรมการและคณะทำงานฯ - คณะกรรมการสวนสุขภาพเขตประเวศ
Check : ประเมินผลการดำเนินการ								
๑๒	การประเมินผลภายหลังการดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์ โดยสำรวจความพึงพอใจของประชาชน							- คณะกรรมการและคณะทำงานฯ - คณะกรรมการสวนสุขภาพเขตประเวศ
Action : การปรับปรุง พัฒนา								
๑๓	นำผลการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนไปประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาสวนสุขภาพเขตประเวศให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกชมรมต่างๆ และประชาชนที่มาพักผ่อนในสวนสุขภาพ							- คณะกรรมการและคณะทำงานฯ - คณะกรรมการสวนสุขภาพเขตประเวศ

๒. D : Do ดำเนินการตามแผน

๒.๑ จัดทำโครงการเสนอขออนุมัติเห็นชอบในการขอปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสุขภาพเขตประเวศ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนที่มาขอใช้บริการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

๒.๒ จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสุขภาพเขตประเวศ ประกอบด้วย สำนักงานเขตประเวศ กรมทางหลวง ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมกล้วยหอมใหญ่ (เพาะกาย) ชมรมตะกร้อ ชมรมแอโรบิก ชมรมนักร้อง ชมรมบาสเกตบอล และชมรมวอลเลย์บอล

๒.๓ จัดประชุมเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงและการบริหารสวนสุขภาพเขตประเวศสู่ความยั่งยืน อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง

๒.๔ สำรวจความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปที่มาใช้สวนสุขภาพ และชมรมกิจกรรมต่างๆ ที่ใช้สวนสุขภาพ ในการใช้พื้นที่สวนสาธารณะโดยสำรวจในประเด็นของพื้นที่/สัดส่วนกิจกรรมที่ต้องการให้มีในสวนสุขภาพเขตประเวศ อุปกรณ์อำนวยความสะดวก

๒.๕ รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็น

๒.๖ นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นไปจัดทำโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสุขภาพเขตประเวศ เสนอขออนุมัติโครงการจากผู้อำนวยการเขตประเวศ และเสนอขอจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการ

๒.๗ แต่งตั้งคณะกรรมการสวนสุขภาพเขตประเวศ เพื่อร่วมกันดูแลบำรุงรักษาสวนสุขภาพเขตประเวศ

๒.๗ จัดประชุมคณะกรรมการสวนสุขภาพเขตประเวศ เพื่อกำหนดวิธีการบริหารและการดูแลบำรุงรักษาสวนสุขภาพเขตประเวศร่วมกัน อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง

๒.๘ ดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์สวนสุขภาพเขตประเวศ และกำหนดวิธีการดูแลบำรุงรักษาสวนสุขภาพเขตประเวศร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน

๓. C : Check ประเมินผลการดำเนินการ

การประเมินผลภายหลังการดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์ โดยวิธีสำรวจความพึงพอใจของประชาชนที่มาใช้บริการสวนสุขภาพเขตประเวศ

๔. A : Action การปรับปรุง พัฒนา

นำผลการสำรวจความพึงพอใจของประชาชนไปประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาสวนสุขภาพเขตประเวศให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่

๑. สำนักงานเขตประเวศ โดยฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ และฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม เป็นส่วนสำคัญในการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาของพื้นที่ สัดส่วนการใช้พื้นที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

๒. สำนักงานบำรุงทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง กรมทางหลวง ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่สวนสุขภาพเขตประเวศ

๓. ประชาชนผู้มาใช้บริการสวนสุขภาพเขตประเวศ

๗. ระยะเวลาการดำเนินการ

ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ เดือนเมษายน ๒๕๕๙ – เดือนกันยายน ๒๕๕๙

การดำเนินการ	ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙						หมายเหตุ
	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	
๑. การวางแผนดำเนินการ	↔						
๒. การดำเนินการ/ปฏิบัติตามแผน		←————→					
๓. การประเมินผลการดำเนินการ					↔		
๔. การปรับปรุงและพัฒนา						↔	

๘. งบประมาณ

ขอจัดสรรงบประมาณรายจ่ายกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙

๙. แนวทางการติดตามและประเมินผล

เป้าหมาย / วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	วิธีการ / เครื่องมือ
เป้าหมาย (Output) ๑. ดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์ สวนสุขภาพเขตประเวศ ใน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙	- สวนสุขภาพเขตประเวศได้รับ การปรับปรุงภูมิทัศน์ใน ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙	- การเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไป ตามที่กำหนดไว้
๒. สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการดูแลสวน สุขภาพเขตประเวศ	- ประชาชนที่มาใช้บริการสวน สุขภาพเขตประเวศมีส่วนร่วมใน การแสดงความคิดเห็นการ ปรับปรุงดูแลสวน จำนวนไม่ น้อยกว่า ๑๐๐ คน	- สํารวจความคิดเห็นโดยใช้ แบบสอบถาม - จัดการประชุมร่วมระหว่าง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ ประชาชน จำนวน ๒ ครั้ง คือ ก่อนการดำเนินการ และ ระหว่างดำเนินการ
วัตถุประสงค์ (Outcome) ๑. เพื่อปรับปรุงพื้นที่สวน สุขภาพเขตประเวศให้กลับมาร่ม รื่น สวยงาม อยู่ในสภาพสมบูรณ์	- ร้อยละ ๙๐ ของประชาชนที่มา ใช้บริการสวนสุขภาพเขตประเวศ มีความพึงพอใจในระดับ ๕	- สํารวจความพึงพอใจโดยใช้ แบบสอบถาม
๒. เพื่อปรับปรุงสวนสุขภาพให้ เป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ	- สวนสุขภาพเขตประเวศเป็น แหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ	- การติดป้ายข้อมูลพฤกษศาสตร์ ของพันธุ์ไม้ในสวนสุขภาพ บริเวณพันธุ์ไม้ - การจัดทำสวนสมุนไพร และ ศาลาธรรมชาติเพื่อรวบรวม ข้อมูลพฤกษศาสตร์ของพันธุ์ไม้ ภายในสวนสุขภาพและพันธุ์ไม้ อื่นๆที่น่าสนใจ

เป้าหมาย / วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	วิธีการ / เครื่องมือ
๓. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมกันดูแลสวนสุขภาพเขตประเวศให้มีความยั่งยืน	- แต่งตั้งคณะกรรมการสวนสุขภาพเขตประเวศ	- ประชุมคณะกรรมการสวนสุขภาพเขตประเวศ อย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง

๙.๑ ตัวชี้วัดความสำเร็จ ระดับผลผลิต (Output) และหรือระดับผลลัพธ์ (Outcome)

๑. สวนสุขภาพได้รับการปรับปรุงภูมิทัศน์แล้วเสร็จภายในปีงบประมาณ ๒๕๕๙

๒. ประชาชนที่มาใช้บริการสวนสุขภาพเขตประเวศมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นการปรับปรุงดูแลสวน จำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐๐ คน (ผลผลิต)

๓. ร้อยละ ๙๐ ของประชาชนที่มาใช้บริการสวนสุขภาพเขตประเวศมีความพึงพอใจในระดับ ๕ (ผลลัพธ์)

๔. สวนสุขภาพเขตประเวศเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ

๕. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสวนสุขภาพเขตประเวศ

๙.๒ วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและการประเมินผล (สำเร็จ)

๑. การเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามที่กำหนดไว้

๒. แบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนในการปรับปรุงและดูแลสวนสุขภาพ

๓. แบบสอบถามความพึงพอใจของประชาชนในการใช้สวนสุขภาพเขตประเวศ

ภายหลังการปรับปรุงภูมิทัศน์

๔. การประชุมร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและภาคประชาชนซึ่งเป็นชมรมและกลุ่มที่ใช้พื้นที่สวนสุขภาพในการจัดกิจกรรม

๑๐. ข้อเสนอแนะ

๑. ควรแบ่งแยกพื้นที่หน่วยงานราชการออกจากสวนสาธารณะ โดยจัดหาสถานที่ใหม่ที่เหมาะสมสำหรับการใช้เป็นสำนักงานย่อยของฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ

๒. นำนวัตกรรมคิวอาร์โค้ด (QR Code : Quick Response) มาใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างแหล่งเรียนรู้ภายในสวนสุขภาพ เช่น การบันทึกข้อมูลด้านพันธุกรรมพืชติดไว้เป็นป้ายพันธุ์ไม้, การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ต่างๆ ภายในสวนสุขภาพ เช่น ขนาดพื้นที่ (สนาม), วิธีการเล่นกีฬาชนิดต่างๆ ฯลฯ

๓. จัดเตรียมและอบรมให้ความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ประจำสวนสุขภาพสำหรับให้ความรู้เกี่ยวกับพันธุ์พืชที่ปลูกอยู่ภายในสวน และรับฟังข้อมูลข้อเสนอแนะจากประชาชน

๔. จัดเก็บข้อมูลของชมรมและกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในสวนสุขภาพอย่างครบถ้วนถูกต้อง และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ เพื่อประโยชน์ในการสื่อสารข้อมูลข่าวสารระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

๕. ควรจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ เพื่อให้ประชาชนและชมรม/กลุ่มกิจกรรมต่างๆ มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างเครือข่ายผู้ใช้สวน